

Naročnina
Dnevna izdaja
za državo SHS
mesečno 20 Din
polletno 120 Din
celoletno 240 Din
za inozemstvo
mesečno 35 Din
nedejska izdaja
celoletno v Ju-
goslaviji 120 Din, za
inozemstvo 140 D

SLOVENECEC

S tedensko prilogo »Ilustrirani Slovenec«

Ceneoglasov
i stoip. petti-vrsta
malloglasni po 150
in 2 D, večji oglaš
nad 45 mm višine
po Din 2-50, veliki
po 3 in 4 Din, v
uredniškem delu
vrstica po 10 Din
p. Pri večjem g
paročiu popus
Izide od 4 zjutraj
razen ponedelka in
čneva po prezniku

Uredništvo je v Kopitarjevi ulici št. 6/III
Rekopisi se ne vračajo, nehrankirana
pisma se ne sprejemajo. Uredništva
telefon št. 2050, uradništva št. 2325

Političen list za slovenski narod

Uprava je v Kopitarjevi ul. št. 6. Celoletni
račun: Ljubljana št. 10.630 in 10.349
za inoseite, Sarajevu št. 7563, Zagreb
št. 39.011, Praga in Dunaj št. 24.797

Fašistovski strah

V življenju kakor tudi v politiki je še vedno bilo tako, da močni ljudje in močne stranke ne preganjajo svojih nasprotnikov. Le tisti, kdor se svojih nasprotnikov boji, seže po odioznem orožju persekucij. Na vsaki strani zgodovine je ta resnica jasno dokazana. Avstrija, ki se je bala narodnostnega, gibanja ker ga tudi ni razumela, je še tik pred svojim koncem skušala s persekucijami podaljšati sebi življenje. Bilo je to ravno tako brezuspešno, kakor je zaman skušal ruski car s persekucijami odvrniti od sebe revolucijo. Kljub vsemu preganjanju je ta vendarle prišla in edina posledica persekucij je bila, da je bil obratun tem bolj krvav in tem bolj grozen.

Zaradi fašistov ne bo zgodovina naredila nobene izjeme in če so povsod drugod na svetu persekucije dokaz lastne slabosti, potem velja to tudi za preganjanje primorskih Slovencev. Kakor se je Avstro-Ogrska bala narodnostnega gibanja in ga skušala s persekucijami zatreti, natančno tako se boje fašisti nacionalne misli svojih drugorodcev ter jo skušajo zatreti z največjimi nasilji.

Fašistovski strah pa je še iz drugih vzrokov silno razumljiv. Kdor si je pridobil kako stvar na krivičen način, se vedno boji in trese za njeno posest. Samo tisti, ki je gospodar na pošten način pridobljene lastnine, se ne boji za njeno izgubo. Kako pa so postali fašisti gospodarji Primorja? Po katerem pravu in po kakšni pravici pa je zaslužjen naš narod tam preko? Dobro, le predobro razumemo strah fašistov.

Pa še drug motiv silno zgovorno razlaga fašistovski strah. Zakaj, nimajo fašisti odgovoriti le na vprašanje, kako so postali gospodarji v Primorju, temveč še na drugo vprašanje, kako so v Primorju postopali. Tu pa že celo razumemo strah fašistov, ker obliži jih mora v resnici zona, če bi morali za svoje postopanje polagati račun. Ali je na svetu sploh še kako nasilje, sploh še kak zločin, ki ga ni moral okusiti naš teptani narod od fašistov? Vse, kar zaprveduje deset božjih zapovedi, vse, kar zahteva človeško srce, vse so prekršili fašisti, da bi zatrli dušo našega naroda tam preko. Le predobro razumemo fašistovski strah pred obračunom.

Samo, kdor se nasprotnika boji, ta ga preganja. Ni in ne more biti drugače, če vzporedimo fašistovsko silo z našo. S kakšno bahavostjo oznanjajo svetu, da jih je nad 40 milijonov in da bodo s pomočjo Mussolinijeve modrosti dosegli kmalu tudi 60 milijonov in da jim zato pritiče krasen prostor na solncu, a kljub temu preganjajo pol milijona Jug-slovanov in se boje za svojo varnost, dokler niso še teh asimilirali oz. pregnali z rdeče grude.

In vendar ni italijanski narod samo mnogo, mnogo številnejši od našega, temveč je tudi narod 2000-letne kulture. Stara resnica pa je, da more tudi del naroda asimilirati samo kulturno močnejši narod. In vendar preganjajo in hočejo z nasilnimi sredstvi doseči asimilacijo. Ali morda tista 2000-letna kultura ne drži?

Enotna volja nedosegljivega Duceja vlada Italijo, Jugoslavija pa trpi od neverjetne razcepljenosti. Nobene primere pa tudi ne vzdrži naša finančna in gospodarska moč z italijansko. In tudi zunanje-politični položaj Italije je ugodnejši. Povsod torej sami vzroki, da bi se Italija spomnila na ideje svojega velikega Mazzinija in da bi se proslavila z liberalnostjo napram svojim neznatnim narodnim manjšinam. Zlasti še, ko je notorično, da sploh ni na svetu tako lojalne manjšine, kakor je naša v Italiji. Ali kljub temu preganjanja, kljub temu še strah.

Vrhu vsega pa je naš narod naravnost vzgledno miroljuben. Baš Italija je najbolje spoznala, kakšne žrtve je pripravljen naš narod do-prinesti zavoljo miru. Celo napaden in izzvan, se naš narod brani le v skrajni sili, ko mu sploh nobeno drugo sredstvo ne preostaja. Seveda se v tem slučaju bori tudi kot junak in z nepremagljivim elanom. Zakaj torej fašistovski strah pred našo lojalno manjšino, zakaj vsa ta preganjanja?

Na vse zadnje morajo vedeti tudi fašisti, da mora roditi njih preganjanje naših bratov pri nas najslabšo kri. Ali mar fašisti hočejo, da pride do tega? Ali se mar boje, da bi zavladali med njimi in nami znosni odnošaji? Ali je njim mir neljub, ker imajo poseben namen?

Ali naj bodo vsa ta nezasišljena preganjanja tam preko dokaz, da fašizem noče miru, da mu je mir na poti? Ali naj izvirajo vse te persekucije iz fašistovskega strahu pred mirom?

Naj povedo gospodje, da bo Evropa poznala tiste, ki hočejo porušiti njen mir!

Položaj vlade stabilen

Belgrad, 20. nov. (Tel. Slov.) Nekateri današnji listi so prinesli vest, da je dobil predsednik vlade g. dr. Korošec ob priliki svoje današnje avdijske na dvoru nalog, naj vlada poda ostavko. Smešnost teh vesti je na dlani. Današnja »Pravda« poroča: Nasproti vestem, ki jih širijo nekateri nezadovoljneži v vrstah četverne koalicije, so vladni krogi trajno naglašali, in sicer s popolnim prepričanjem, da je vladni položaj popolnoma stabilen in da ne bo nobenih sprememb ter da do sprememb ne more priti radi eventualnih nesporazumov in posameznih klubih vladne koalicije. Spremembe bi mogle priti le, ako bi se položaj spremenil, in sicer med četverno koalicijo in med KDK. Toda v tem trenutku ni še nobenega razloga niti povoda, da se položaj spremeni. Prvaki vladne večine trdijo, da ni mogoče dobiti boljše kombinacije od sedanje. Pri nas se ne more pričakovati spremembe prav do tedaj, dokler ne bo KDK spremenila svojega stališča. Ker pa dr. Maček in Pribičević nista spremenila svojega stališča, ni nobenega govora o kaki spremembi. Vladno politiko so priznali vsi objektivni člani kot dobro. Radi tega mora današnja vlada delati naprej in iti svojo normalno pot. Vse ostane še pri starem, so trdili dobro poučeni krogi.

Odredbe finančnega zakona

Belgrad, 20. nov. (Tel. Slov.) Finančni zakon, ki ga je predložil finančni minister narodni skupščini, je preglednejši od dosedanjih. Po zatrdilu finančnega ministra je namenjen za to, da se izvede proračun. Važne so določbe čl. 11., ki določa, da se z denarjem nemških reparacij v višini 270.000.000 Din plačajo te-le anuitete: 2 in pol odstot. obresti obveznic laterijske državne rente za vojno škodo, del dolga Angliji in ameriškim Združenim državam. Reparacije so natančno navedene. Po čl. 84 se zunanji minister pooblašča, da ustanovi v sporazumu s finančnim ministrom po odobritvi ministrskega sveta poslaniško mesto na Holandskem. Če se ta postavka oživetvori, bo važno poslaništvo predvsem za slovenske izseljence. Po čl. 108 so izdatki iz režijskega fonda za pogozdovanje pri gozdarsko-rudarskem ministrstvu podvrženi kontrolnim organom glavne kontrole, ker se je ravno o tem fondu trdilo, da je privlačen za korupcioniste. Važno določbo je očitvidna. Po čl. 132 se morajo družinske pokojnine vseh državnih uradnikov in častnikov takoj izplačati. Finančni strokovnjaki trdijo, da je zakon v splošnem dober in debata o posameznih členih ne bo težka in dolga.

Po shodu v Prokuplju

Belgrad, 20. nov. (Tel. Slov.) Naravno je, da je radikalni shod v Prokuplju še vedno predmet političnih razgovorov. Glavni odbor je poslal strankinemu šefu Stanojeviću, ki ga pričakujejo te dni v Belgrad, uradno poročilo.

Iz Vukičevićeve okolice se je dalo danes časnikařem to-le pojasniti: Glavni odbor trdi, da ni sklical svojega shoda v Prokuplje, ampak da so člani glavnega odbora šli v Prokuplje na poziv, ker so shod priredili člani topliškega volivnega okrožja. Na svojem shodu so hoteli čuti Ilijo Ilića in Dragišo Selmića, ki sta bila narodna poslanca in ki se jima ni posrečilo, da bi konkurirala Dragiši Bojoviću, narodnemu poslancu. Shod se je sklical brez vednosti aktivnega narodnega poslanca. Namen mu je bil podpirati protikandidata Cvetkovića. To je prvi moment nekorektnosti in nelojalnosti nasproti Dragiši Bojoviću in Cvetkoviću. Razen tega so šli pristaži glavnega odbora v boj zoper svojega tovariša in s tem kršili nekdanji svoj sklep, da je treba čuvati strankino enotnost. Poleg tega so imeli še druge namene. Glede trditve, da je aktivni minister razbil shod in da mora radi tega podati ostavko, naj se člani glavnega odbora zavedajo, kako je nekoč Uzunović kot predsednik vlade na shodu govoril proti Milošu Bobiću in pretil Belgrajčanom, da mesto ne bo dobilo posojila, ako ne bodo glasovali za tisto listo, ki jo on priporoča.

Dr. Korošec v avdienci

Belgrad, 20. nov. (Tel. Slov.) Od pol 10 do pol 11 je bil v avdienci na dvoru ministarski predsednik g. dr. Korošec. Takoj po avdienci je imel v predsedništvu vlade dolgo konferenco s predsednikom radikalnega kluba g. Vukičevićem.

Razprave o sodnih zakonih

Včeraj je zboroval odsek za zakon o sodnih taksah. Poslanca Jugosl. kluba, Pušenjak in Hodžar, sta nastopila za znižanje dosedanjih sodnih taks. Odbor je njiju predloge sprejel. Danes je odsek zakonodajnega odbora tudi končal razpravo o kazenskem pravnem redu, v kratkem pa pride v razpravo kazenski zakonik.

Cerkveni zakon ostane

Belgrad, 20. nov. (Tel. Slov.) V pravosodnem ministrstvu se je vršila konferenca odbora, ki je sklepal o zakonu o pravoslavni cerkvi. Konferenca je končana. Prisostvovali so: ministra Barić in Cvetković ter pravoslavna škofa Letica in Dositej. Odbor se je sporazumel, da ostane ustanova cerkvenega zakona (braka) in cerkvenih sodišč. Materialne strani pa bodo obravnavala civilna sodišča. Zakon bo takoj predložen narodni skupščini.

Dr. Srkulj novi zagrebški župan

Zagreb, 20. nov. (Tel. Slov.) Ob 10 se je pričela seja občinskega odbora. Ostavka bivšega župana Heinza se je sprejela na znano. Nato je bil overovljen mandat Tota, ki je prišel na mesto Radića. Sledile so volitve župana. Pri prvem glasovanju je dobil dr. Srkulj 25, ing. Šurina 8, komunist Krndelj 6 glasov, 6 glasovnic je bilo praznih. Nato so se vršile ožje volitve. Ing. Šurina je pred volitvami izjavil, da se odreka kandidaturi, da ne bi prišlo do komisarijata in da bo glasoval za kandidata Hrvatskega bloka. Pri ožjih volitvah je dobil dr. Srkulj 33 glasov.

Nato je dr. Srkulj imel programatičen govor. Posebno je naglasil, da bo nadaljeval Heinzlovo delo, kar pa ni bilo po volji članom KDK. Dr. Srkulj je časnikař in reden član JNU ter dejanski ravnatelj »Hrvata«. Zanimivo je, da se po izvolitvi novega župana po starem običaju ni šlo v cerkev sv. Marka na zahvalo. Seji niso prisostvovali dva odbornika KDK in dr. Markulin (HPS), ki je radi bolezni odpotoval na Dunaj.

Za pasivne kraje in za delavstvo

Belgrad, 20. nov. (Tel. Slov.) Z zakonom o javnih delih in pomoči pasivnim krajem je hotela vlada kolikor moči od pomoči pasivnim krajem. V vladnih krogih se nadejajo, da bodo v socialnih ozirih prinesla mnogo dobrega pogajanja z nemško vlado, ki se bodo pričela 23. novembra v Berlinu, na katerih se bo sklenila konvencija z Nemčijo. Takoj nato pride na vrsto sklenitev konvencij s Francijo, Belgijo, Grčijo in Romunijo. Politični krogi polagajo največjo važnost na pogajanja s Francijo. Namen pogajanj, za katere se že pripravljajo tla pri našem poslaništvu v Parizu in francoskem poslaništvu v Belgradu, je namreč, da bi lahko v slučaju uspešnega zaključka šlo nad 100.000 naših delavcev iz naših pasivnih krajev v Francijo, kjer bi se v glavnem zaposlili v severnih francoskih tovarnah. Če se ta konvencija sklene, bo v veliko pomoč našim pasivnim krajem.

Bombni atentat frankovcev

Belgrad, 20. nov. (Tel. Slov.) Današnja »Pravda« poroča iz Pakra: Ko se je končal radikalni shod, ki se je v nedeljo vršil, je nastalo med Hrvati precejšnje ogorčenje. To se je pokazalo danes zvečer v obliki strahovitega zločina, ki je bil delo tukajšnjih frankovcev. Pred hišo Save Katića, ki je predsedoval radikalnemu shodu, je bila ponoči vržena bomba in sicer v bližini oken. Vsled eksplozije so popokale vse šipe. Hiša je pokvarjena. Osebnih žrtev ni. Ta zločin prebivalstvo zelo obsoja. Mnogi mislijo, da je to delo frankovcev in komunistov zato, da bi se odnošaji med Srbi in Hrvati poostriili.

Naša zgodovina

Dne 18. julija 1909 je dr. Sušteršič na velikem shodu v ljubljanskem »Unionu« razkrinkaval hinavsko politiko slovenskih liberalcev in dejal: Kadar slovenski katoliški poslanci v parlamentu stvarno sodelujejo pri gospodarskih vprašanjih, jih psujejo liberalci z vladnimi hlapci, če pa stopijo v odločilni boj za narodne pravice, pa mečejo iz zasede kamenje nanje: pičila tri leta poprej so pa ugotovili praški »Narodni Listy«, da je edina vsebina slovenskega »naprednjaštva« psovanje SLS.

Take in podobne reminiscence se nehotе vzbujajo človeku, če opazuje današnjo politiko slovenske SDS in pisavo njenega časopisa. Težko bi bilo najti na vsem božjem svetu stranko s sramotnejšo in umazanejšo preteklostjo, nego je naša SDS, stranka, ki bi od svoje ustanovitve l. 1891 dalje še izraziteje predstavljala samo golo reakcionarstvo in negacijo kakršnegakoli napredka na kateremkoli polju. Vprizorjala je v interesu svojih magnatov pravcato križarsko vojno proti gospodarski osamosvojitvi našega ljudstva potom zadružništva, borila se je na življenje in smrt proti demokratizmu, uvedla je v naše politično življenje najodurnejše oblike političnega boja, bila je 13 dolgih let v koaliciji z nemškimi nacionalci in z njih pomočjo dušila vsak napredek našega naroda, v dunajskem parlamentu je skoro brez vsakega prestanka vprav sramotno hlapčevala vsem avstrijskim vladam, celo Bienertovi in Stuerghkovi, ki sta bili najbolj strupeno protislovenski, itd., itd., kaj bi naštevati. Vkljub tem zgodovinskim dejstvom se pa danes vendarle drzne cinično časopisje SDS ob vsaki priliki metati blato na SLS in ji očitati grehe, ki jih je delalo slovensko »naprednjaštvo« leto za letom in dan za dnevom samo.

Naš list pač ne more dan za dnevom zavračati vseh laži in podtikanj, ki jih kopiči časopisje SDS neprestano proti nam in ne utegne popravljati vseh potvorb slovenske politične zgodovine, ki jih servira to časopisje brez prestanka naši javnosti. Obžalovali smo pa že dolgo let, da Slovenci še vedno nimamo napisane svoje politične zgodovine, ki bi objektivno ugotovila delo, grehe in zasluęe posameznih naših političnih strank. Dr. Prijatelj »Janko Kersnik« se konča tam, kjer so se sedanje naše politične stranke prav za prav šele začele, dr. Lončarjeva politična zgodovina dejansko ne pove nikomur ničesar in tako je bil zlasti mlajši slovenski rod brez vsakega vira, ob katerem bi lahko kontroliral kričave laži »naprednih« časopisov. Obžalovali smo, da je zaradi tega stal naš mlajši rod nehotе pod vplivom takih pisarij SDS.

Sedaj je tudi na tem polju zamašena prav zevajoča vrzel. Naš publicist Fran Erjavec se je lotil raziskovanja naše politične zgodovine in te dni je izšla v založbi ljubljanske »Prosvetne zveze« njegova, nad 300 strani obsega-joča »Zgodovina katoliškega gibanja na Slovenskem«. Erjavčevo delo je v prvi vrsti zgodovina vseh panog slovenskega katoliškega gibanja od prvih početkov, to je od obnovitve avstrijskega ustavnega življenja v 60 letih do prevrata, ozirati se je pa moral pisatelj seveda tudi na vsa ostala gibanja v tej dobi. Tako nam ta knjiga v znatni meri nadomešča splošno slovensko politično zgodovino.

Razumljivo je, da se bomo z Erjavčevim delom še podrobneje pečali, na tem mestu pa moramo že poudariti, da pomenja ta knjiga za vsakega, ki se zanima za naša javna življenje, dogodek, ki ga ni mogoče prezreti. Zbranega je v knjigi tako ogromno vevlašnega in vlezanimivega gradiva, da bi jo moral vzeti ponovno v roke sleherni izobraženec.

»Zgodovina slov. katol. gibanja je zgodovina celokupnega slovenskega naroda v poslednjih desetletjih; slovensko katoliško gibanje pomenja prebuditev, oblikovanje in zmagoslovenskega ljudstva,« pravi pisatelj ob zaključku. Kdor lista po tej bilanci naše politologetne zgodovine, bo šele vedel prav ceniti ogromno delo in zasluęe, ki si jih je pridobil naše katoliško gibanje za slovenski narod, obenem bo pa tudi lahko presojal današnje pisarije »naprednega« tiska.

V teh mesecih obhajamo celo vrsto važnih jubilejev in za to priliko je že izšlo, oziroma se nam še napovedujejo razni spominski spisi in zborniki. Med najvažnejše publikacije moramo prištevati navedeno Erjavčevo delo, zato nanjo še prav posebno opozarjamo vso našo javnost.

Zadele so sledeče srečke: 80.000 Din št. 76.684, 30.000 Din št. 46.222, 20.000 Din št. 112.595, 10.000 št. 53.147.

Šest let fašizma

Po šestem letu fašistovske vladavine je jasno bolj kakor kdaj poprej, da ni mogoče misliti na evolucijo fašizma. Še več. Niti najmanjšega znaka ni, da bi se Mussolinijeva diktatura izpremenila v diktaturo stranke. Prav v tem letu je Mussolini napel vse sile, da se dvigne zopet nad stranko in jo obvlada. Razvoj daje prav tistim, ki so mnenja, da je usoda fašistovske diktature neločljivo zvezana z usodo Mussolinija.

Res da Mussolini od časa do časa kaj koncedira stranki in njenim pajdašem, a to zna tako napraviti, da vsakdo čuti, da je prejel milost. Ko pa mu postane navzočnost kakor osebe količnik nadležna, tedaj jo kmalu brene od korita.

V podržavljenju velikega fašistovskega sveta je javnost videla delitev oblasti med Mussolinijem in stranko ter višjo državno birokracijo. Mussolini je takoj odgovoril: Zgrešeni računi. Ne samo, da si je formalno zagotovil prvo besedo v velikem fašistovskem svetu — on ga skliče, mu predseduje in stavi predloge — temveč je hotel javnosti tudi nazorno pokazati, kako si je treba pravilno razlagati ustanovne velikega fašistovskega sveta. Brž je sklical v Rim ravnatelje vseh listov, potem vse fašistovske tajnike, nadalje ravnatelje kmetijskih šol in predstavnike kmetijstva, napovedal je defiliranje 60.000 kmetov mimo njega, inšpiciral je rimsko policijo, obiskal rudnike, ogledal si je javna dela v Rimu in drugod ter pognal električne črpalke ob Nemškem jezeru. V zadnjem času ima nenačrtno veliko govorov. Poleg vsega tišči v šepu še vedno sedem ministrskih listnic. Ali ne izzveni vse v refren: »L'Etat c'est moi!« (»Država sem jaz!«).

Na drugi strani pa razmere same silijo Mussolinija, da nategne vajeti ali pa, da jih da iz rok. Izredno sodišče ni še nobeno leto registriralo toliko aktivnih postavk in letos je prva zapisana s krvjo. V tem letu se je revolucionarno sodišče prvič postavilo na stališče: kdor ubije fašista, napravi atentat na državo, torej smrtna kazen. V to leto pade znani atentat v Milanu in tudi eksplozije smodnišnic se pripisujejo teroristom. Bolj kakor kdaj poprej doni letos po fašistovskih zborovanjih klic: Zivela revolucija! Zivela revolucija, ki daje pravico do osvete. Mussolini je imel na fašistovske tajnike poldruge uro dolg govor, a v javnost ta govor ni prišel.

Revolucija, torej ne evolucija, diktatura in samo Mussolinijeva diktatura. Če abstrahiramo od komunistične in teroristične akcije, ki ji poleg vsega Mussolini spretno kljubuje, pridemo do zaključka, da bi Mussolinija utegnili vreči le kaka ponesrečena vojna avantura, ali pa, seveda le v doglednem času, revščina.

Mussolini je malodane ustavil izseljevanje Italijanov, to se pravi, izseli se prav malo več Italijanov, kakor se jih vrne v domovino. Z melioracijo zemlje ne bo mogoče dati kruha novim milijonom in če gremo v tem tempu dalje, napoči kmalu dan, ko postanejo aktualne Mussolinijeve besede: Italija se mora razširiti ali razpočiti.

S to svojo gospodarsko politiko hoče Mussolini preskrbeti vsem Italijanom na domači zemlji kruha, doma naj tudi ostanejo, da bodo mogli strumno udariti, ko zapoje bojni rog; obenem hoče Mussolini zadostiti svojim diktatorskim ambicijam: Mussolinijeve avtomobilske ceste, železnice, palače in mesta, ladje in utrdbे naj pričajo poznim rodovom o »Mussolinijevem stoletju«, kakor imenuje neki fašistovski let 20. stoletje. Ne bo pa res, da je Mussolini s tem prevrgel vse zakone navedenega gospodarstva in že danes se oglašajo v Italiji sami gospodarstveniki z vprašanjem: Kdaj se bo ta denar rentiral? Ali si Italija res lahko privoščiti take imperialne »špaše« kakor so izpraznjenje Nemskega jezera in odkopavanje rimskih forov in mest? Ali je bila prav Italija poklicana, da dela eksperimente s sindikalno preuredbo države, ki požira milijone? Ali bo mogoče tudi prihodnje leto sežgati 150 milijonov erarju darovanih obligacij liktorskega posojila, ali povišati davke in carine? Če je odgovor na ta vprašanja pozitiven, potem bo fašistovska diktatura trajala še leta in leta.

Druga vprašanja niso več aktualna, ne vprašanje odnošajev med fašizmom in monarhijo kakor tudi ne spor med milico in vojaštvom; vprašanje odnošajev med fašizmom in cerkvijo celo ne.

Naš novi poslanik v Albaniji

Tirana, 20. novembra. (Tel. Slov.) Albanski kralj je sprejel jugoslovanskega poslanika dr. Mihajloviča. Mihajlovič mu je predal akreditivna pisma. Sprejet je bil v predpisanim ceremonielu.

Boj za župansko mesto v Splitu

Split, 20. nov. (Tel. »Slov.«) Mnogo se je razpravljalo o volitvah novega župana. Zdi se, da izbira ne bo lahka. Vsaka stranka hoče imeti svojega kandidata za župana. Čeprav so dobili samostojni demokrati najmanj glasov, zahtevajo, da naj postane župan dr. Grisogono, ker je najuglednejši politik. Radičevci zahtevajo kot župana dr. Berkoviča. Proti njemu pa vlada nerazpoloženje, ker ni Splitčanin. Federalisti zopet zahtevajo, da se izvoli kot župan njihov kandidat ing. Ivanišević. Radi takšnega spojožaja bi moglo priti do velikih presenečenj.

Centrum za zbližanje s Francijo

Berlin, 20. nov. V nadaljevanju debate o ekspoziciji zunanjega ministra je za nacionalističnim govornikom grofom Westarpom nastopil predstavnik centra prelat dr. Kaas. On je stalno član nemške delegacije pri Društvu narodov in eden najuglednejših članov zunanje političnega odseka Reichstaga. On je izvajal, da naj služi sedanja politična debata zato, da se učvrsti položaj vlade za njene velike naloge v bližnji bodočnosti. Centrum bo ocenjeval politiko g. Stresemanna tudi v bodočnosti z ono isto stvarnostjo kakor doslej.

Kar se tiče poslednjega zasedanja Društva narodov, se mora priznati, da so bili uspehi mali. Kljub temu pa letošnje razprave v Zenevi pomenijo velik napredek napram metodam v prejšnjih letih. Dočim se je preje vse dogajalo za kulisami, so se letos vse debate vršile javno s tribune Društva narodov. Te metode gotovo veliko koristijo ženevski instituciji.

K predstoječim pogajanjem o reparacijah pravi dr. Kaas, da ne sme nemška vlada staviti svojega podpisa na končen sporazum, ki ga z gospodarskega in finančnega stališča ne bi mogla zagovarjati. Pri sporazumu o Dawesovem načrtu je šlo za provizorično pogodbo, pri predstojećih pogajanjih pa se bo morala določiti končna vsota nemške vojne odškodnine. Zato ta vsota ne sme prekoračiti one meje, ki bi presegala sposobnost in gospodarsko moč nemškega naroda. O sposobnosti in tudi lojalnosti nemškega naroda dovolj govori preteklost, vendar pa se iz tega ne sme iti tako daleč, da bi se prišlo do preizkušnje, kako dolgo nemški narod lahko gladija.

Vohunski proces na Dunaju

Zanimiva razkritja o madžarski spionazi proti Jugoslaviji

Vohunska afera na Dunaju. 19. t. m. se je pri tukajšnjem kazenskem sodišču začela razprava radi vohunstva proti bivšemu poročniku Evgenu Reindlu, proti podpolkovniku Hanika in proti računskemu častniku Müllerju. Obtoženi so, da so deloma poskusili, deloma izvršili vohunstvo, dalje radi goljufije, Reindl pa tudi radi tatvine. Obtožnica trdi, da so poskušali s češkoslovaškim kapitanom Vana vohuniti madžarske in avstrijske vojaške tajnosti. Danes je bil zaslišan E. Reindl, ki je trdil, da je poslal soobtožence Hanika s ponarejenimi načrti belgrajske trdnjave na Madjarsko. Reindl je dobil za jugoslovanske načrte okoli 250 šilingov.

Dunaj, 20. nov. (Tel. Slov.) V vohunskem procesu je bil danes zaslišan bivši podpolkovnik generalnega štaba Hanika. V svojem zagovoru tajni zločinski namen in pravi, da je bil samo žrtve in zapeljan po soobtožencih Reindlu in Müllerju. Pravi, da je tema dvema dobavljal samo tak material, ki ni vseboval nobenih vojaških zaupnih stvari. Reindl ga je samo vprašal, ali hoče na Madjarskem prevzeti misijo. Pristal je na to, potem se je vršil razgovor z madžarskimi častniki, ki so mu naložili, naj pridobi za Madjarsko kakke jugoslovanskega zaupnika. Za potovanje v Kelenföld pri Budimpešti, kjer sta ga pričakovala dva madjarska častnika in kjer je prejel nova navodila glede jugoslovanskega zaupnika, ki naj bi

Izjavlja, da bi bilo potrebno čimpreje izvršiti evakuacijo zasedenega ozemlja, ki ga je zasedla Francija v svrhu garancij za plačilo vojne odškodnine. Z izpraznitvijo zasedenih pokrajin bi Francija prožila roko miru Nemčiji. In s tako gesto bi oba naroda, ki sta gospodarsko in politično, tesno vezana, naredila zvezo, ki je tako potrebna za napredek Evrope.

Sumljiva se mu zdi politika Anglije, ki je povsem pasivna v teh vprašanjih in je upravičena sumnja, da je angleška politika popolnoma v službi Francije. To bi znalo biti za nadaljnji razvoj v Evropi usodopolno.

Kljub temu Nemčija ne sme opustiti svoje dosedanje politike, ki je pokazala lepe uspehe in zato je prepričan, da bodo to politiko miru in mirnega sporazumevanja odobrili vsi.

Zaubnica Stresemannu

Berlin, 20. nov. (Tel. »Slov.«) V nemškem državnem zboru je bil danes ob koncu dvodnevnih zunanjepolitičnih debate odklonjen predlog nezaupnice narodnih socialistov proti dr. Stresemannu z 219 glasovi proti 98 glasovom. Za nezaupnico so med drugimi glasovali nemški nacionalci in komunisti.

Francozi o Stresemannu

Pariz, 20. nov. (Tel. »Slov.«) Francoski listi v splošnem prijazno komentirajo včerajšnji govor dr. Stresemanna. Bodočih pogajanj s tem nikakor ni otežkočilo, dasi je zastopal nemško stališče z največjo jasnostjo. Nacionalistični listi očitajo Stresemannu, da je nelojalno hotel proti Poincaréju naščuvati njegove notranje-politične nasprotnike.

Trezen bolgarski glas

Bivši pravosodni minister in poslanec v bolgarskem sobranju g. Mihajlo Madžarov je objavil v najuglednejšem sofijskem listu »Slovo« uvodni članek o Srbih in Hrvatih. V članku pravi, da iz brzojavov, ki prihajajo iz Belgrade, vidi, da se vodi pogajanja o reviziji Vidovdanske ustave v smislu, da se osnujejo večje samouprave v duhu popolnega jugoslovanskega edinstva. Težkoče se javljajo predvsem v vprašanju procedure revizije in pa velikosti samouprav.

»Kdor misli, da se hrvatski narod želi odcepiti od Jugoslavije in napraviti neodvisno državo, dokazuje, da ne pozna dobro stanja v sosednji kraljevini. Niti pokojni Radić niti drugi uglednejši voditelji Hrvatov niso kaj takega želeli.«

Ujedenjenje je bilo ideal najboljših hrvatskih narodnih delavcev; oni bi samo hoteli ohraniti nekatere kulturne posebnosti svojega naroda.

Nesporazum, ki je nastal po žalostnih dogodkih, je samo začasnega značaja. Najboljši porok za povoljni izhod iz sedanje krize je dejstvo, da na čelu vlade, ki jo sestavljajo štiri velike stranke, stoji Slovenec dr. Korošec, znan po svojem jugoslovanstvu. Ureditelj razmer pri našem sosedu nam bodo dale nade v pristranejšje bratske stike med obema ne samo sosednjima nego tudi plemensko sorodnima narodoma.

Končno g. Madžarov opominja bolgarsko in naše časopise, da ne črpa informacij iz tujega časopisa o Jugoslaviji, kajti te vesti se tendenciozne, kakor so večinoma v tujih listih vesti o Bolgariji nepovoljne.

Drobne vesti iz sveta

Stari turški dolgovi.

Pariz, 20. nov. (Tel. »Slov.«) Kakor poročajo pariški strokovni listi, turška vlada še vedno ni stabilizirala posojilne pogodbe, po kateri naj se zopet začno plačevati obresti za stare otomanske državne dolgove. Kakor je sporočil turški poslanik v Parizu, je proračunski odbor angorskega parlamenta imenoval posebno podkomisijo, ki naj pogodbo prouči do 25. nov. in bo turška narodna skupščina o tem sklepala morda šele sredi decembra.

Madjarski legitimisti so včeraj slavili rojstni dan nadvojvode Otona. Grof Apponyi je ob tej priliki naglašal, da Madjari praznujejo rojstni dan svojega legitimnega kralja, ki ni bil kronan, ne po lastni krivdi, temveč radi nepremostljivih ovir. Oton Habsburški je edini, ki ima po vseh madjarskih zakonih legitimno pravico do krone.

Madjarsko oboroževanje. V praškem senatu so včeraj razpravljali tudi o oboroževanju madjarske mladine.

Obsedno stanje v Romuniji je bilo včeraj odpravljeno, izvzemši v obmejnem pasu napram Rusiji. Pravtako je bila odpravljena cenzura. Ministrski predsednik Maniu je izjavil, da smatra ta dan za praznik svobode. Ob tej priliki se je zahvalil tudi regentskemu svetu in vojaškimi oblastem za podporo.

O romunskem posojilu bodo te dni razpravljali zastopniki pariških bančnih krogov. Vlada čaka rezultata teh konferenc, nakar se šele odloči, sprejme li posojilo ali ne.

Težka železniška nesreča v Romuniji. »Cuventul« poroča, da je včeraj ponoči brzovlak Bukarešt—Kišinev pri postaji Tutava skočil s tira radi napačne postavitve kretnic. Ranjenih je mnogo oseb, k sreči pa vse samo lahko.

V nočni seji je grška narodna skupščina odobrila izjave ministrskega predsednika o sklepu vlade, da se druga serija obligacij 6-odstotnega begunskega posojila najame pri skupini Munier.

Poljska brzovojna agentura demantira poročilo Wolfovega urada o sestavi poljsko-romunske vojaške pogodbe. Posebno naglašajo, da so tam navedene vojaške številke popolnoma izmišljene.

Število brezposelnih na Dunaju se je v prvi polovici meseca novembra zvišalo z 14.500 oseb.

Boncour brez naslednika. Poročajo iz Pariza: Ministrski svet je sklenil, da se za francoskega delegata pri Društvu narodov Pavla Boncourja, ki je odstopil, ne imenuje noben naslednik.

Anglija in reparacije. Angleška vlada zastopa mnenje, da bi se vprašanje nemških reparacij proučilo še enkrat. Kapitan Marianno, Nobilov spremljevalec, ki je radi težke poškodbe moral ostati v Stockholmu, je sedaj ozdravljen in je bil odpuščen iz bolnice v Stockholmu. V Rimu se bo stavil na razpolago preiskovalni komisiji.

Izpremembe v washingtonski vladi. Listi poročajo, da bo novi predsednik Hoover poklical v svoj kabinet tudi dosedanjega reparacijskega agenta Gilberta Parkerja.

Velike poplave v Ameriki. Neprestano deževje je v porečju Missisippija povzročilo velike poplave. Preplavljenih je mnogo krajev. Na tisoče rodbin je brez strehe. Utonilo je 17 oseb. Dosedanja škoda znaša nad 10 milijonov dolarjev.

Novosadska vremenska napoved. Oblačno, severozapadni vetrovi, brez dežja.

Dunajska vremenska napoved. Milo vreme bo trajalo dalje, včasih jasno, na mnogih krajih megla.

Borba za zveznega predsednika v Avstriji

Dunaj, 20. nov. (Tel. »Slov.«) Socialni demokraci, nacionalci in kmečka zveza so danes soglasno odklonili predlog zveznega kanclerja dr. Seipla, po katerem naj bi se ustava spremenila tako, da bi se položaj zveznega predsednika zboljšal. Ravnotako so odklonili, da bi se potom spremembe ustave še za eno dobo podaljšalo predsedstvo dr. Hainische. Krščanski socialci, velenemci in Landbundlarji se bodo sedaj morali sporazumeti za določitev novega predsednikovega kandidata za volitve, ki se vršijo 6. decembra. Sodi se, da bodo velenemci odklonili kandidature krščanskih socialcev predsednika narodnega sveta Miklasa in bivšega zveznega kanclerja dr. Rameka, v sled česar se sedaj pojavlja kot najuspešnejši kandidat kršč. socialni finančni minister dr. Kienböck. Imenujejo se pa tudi imena bivšega pravosodnega ministra Paltauf in vseučiliškega profesorja Eiselsberga.

Amerikanci proti obdavčenju poljske industrije

Varšava, 20. nov. (Tel. Slov.) Ameriški finančni kontrolor za Poljsko Dewey se v svojem tretjem četrtletnem poročilu zavzema za temeljito reformo poljskega davčnega sistema, ker je industrija mnogo previsoko obdajena. Poljedelstvo daje v pretežno poljedelski državi samo 2 odstotka državnih dohodkov. Ker je pritegnitev inozemskega kapitala po oprostitvi premoženjskega davka in po drugih ukrepih zelo ugodna, se pričakuje, da bo napeto kreditno razmerje lahko premaguje in da se proračun in trgovinska bilanca lahko spravita v ravnotežje.

Za naše delavce v Nemčiji

Pod vodstvom poslanca dr. Andreja Gosarja, bivšega ministra za socialno politiko, je odpotovala v Berlin naša delegacija, da stopi v pogajanja z nemško vlado v svrhu zaključitve raznih konvencij. Te konvencije bodo uredile vprašanje zaščite naših delavcev v Nemčiji in nemških pri nas. Predvsem se bo razpravljalo o zavarovanju delavcev za slučaj bolezni, onemoglosti, smrti ali nezaposlenosti. Posebno za nas so ta vprašanja važna. Po poslednjih statistikah se namreč nahaja v Nemčiji približno 30.000 delavcev, večinoma Slovencev. Njihov položaj je bil dosedaj zelo težak, ker v vseh naštetih slučajih niso uživali nobenih ugodnosti.

Kljub številnim prošnjam slovenskih delavskih organizacij v Nemčiji se doslej nobena vlada ni resno pričela baviti s tem perečim vprašanjem. Šele dr. Gosar kot socialni minister je pričel s pogajanjmi. Sedaj pa gre sam kot vodja naše delegacije. Prepričani smo, da bodo pod njegovim vodstvom vsa ta vprašanja ugodno rešena.

Trdnjava zletela v zrak

Pariz, 20. nov. (Tel. »Slov.«) V trdnjavi Vincennes pri Parizu je danes popoldne iz neznanega vzroka zletela v zrak neka utrdba. Dosedaj so potegnili izpod razvalin 12 mrtvih. Število ranjenih še ni ugotovljeno. Stvarna škoda je zelo velika.

Potres

Budimpešta, 20. nov. (Tel. »Slov.«) V Orlovi je bil danes ob 2.30 močan potresni sunek, ki je trajal šest sekund, ki pa k sreči ni napravil nobene resne, stvarne poškodbe.